

Lesarabrev

Ølið basir kríminum – Góðan morgun

Í einari grein í Sosialinum 26. febr. verður sagt, at «ølið basir kríminum». Vit vita ikki um henda grein skal fastast sum skemt ella álvara, vónandi ikki tað seinna. Vit halda at henda greinin er so langt úti, at spurn-ingurin var um vit yvirhøvur skuldu svara upp á henda pá-standing. Vandin er tó tann, at tað kundi verið onkur, sum tók hetta í fullum álvara, og brúkti hetta sum eina umbering fyri einari dagligari nýtslu av rúsdrekka.

Hyggja vit fyrst eftir hvør ið hevur almánnakunngjørt hesa kanningina, so slær tað ein beinavegin í eygum, at tað er eitt tíðarrit hjá bryggjarí-vinnuni, sum almánnakunnger hesa

kanning. Kanska hava teir sjálvir umbiðið hana. Hvat høvdu vit t.d. hildið um eina slíka kanning, sum var almánnakunngjørd í einum blaði hjá narkotikaframleiðarum, sum t.d. segði »heroin basir kríminum«.

Eisini erður sagt, at henda kanningin varð stuðlað av amerikonsku stjórnini.

Um amerikanska stjórnin so fegin vildi hava eina slíka kanning gjorda, so áttu teir, sum sita í stjórnini, heldur sjálvir at verið »forsøgskannir«, istaðin fyri at lata fólk í einum u-landi gera hetta vandafulla arbeiði. Vit vita t.d. hvussu medisindnaðurin hevur behandlað u-londni. Nóg

sløg av medisini, sum als ikki eru loyvd at selja í teirra egna landi, verða uttan resept seld í u-londum, eitt nú skaðiligrar pillar og fleiri onnur sløg av medisini, sum als ikki eru loyvd at selja í teimum meira »framkomnu« londunum.

Í Tanzania var metadon við-mælt sum hostasaft, og ana-bolskar steroidir bleiv givið børnum móti »feilernæring«, sum slankimedisin og móti mæði. Hartil kann sigast, at nóg av tí medisini, sum fram-leiðararnir vita hevur nóg skaðilig hjáðrin, verður selt sum bonum í u-londum uttan nágra sum helst ávaring.

Vónandi fáa hesi dømi lesar-an at skilja, hvat ið eisini rú-

drekkaidnaðurin vil við u-londunum. Tað er nevniliga soleiðis, at rúsdrekkanýtslan í teimum flestu framkomnu londunum er í minking. Fyri at kunna økja um søluna av rúsdrekka vørurum er neyðugt at finna nýggjar mæknar fyrri hesum vørurum. Hetta hevur ført til at u-londini nú uppliva eitt alsamt vaksandi tryst frá rúsdrekkaiddnaðinum, sum leitar eftir nýggjum marknaðum fyrri teirra vørur. Sjálvt um nóg av hesum londum ikki klára at breyðføða siit egna fólk, so roynir rúsdrekkaiddnaðurin at billa teimum inn, at alkohol kann loysa teirra trupulleikar.

Tey, ið kenna seguna um Stanley Adams, fyrr. stjóri í tí sveitsisku medisinalfyrirtek-uni Hoffmann-La Roche, vita hvat ið hendi við honum, ta ið hann royndi at avdúka virksemið hjá fyrirkunni í u-londunum fyrri einum EF-umboðsmanni. Hann misti arbeiðið varð settur í fongsl, konan gjørdi sjávmorð, hann slapp ikki at vera við til hennara jarð-arferð. Hoffmann La Roche forfylgdi honum eisini seinna, og royndi seinna at freista hann við peningi fyrri at fáa hann at lata vera við at geva út eina bók um hesa fyrirkunni og virksema hennara osfr.

Vit vilja bara vísa á, at slíkar fyrirkunur, tað veri seg medisinalfyrirtekni ella rúsdrekkafram-leiðarar, ikki skamast at nýta allar metóður fyrri at sleppa av við sínar vørur. Her eru menn-iskjalagnur lítill verðar ímóti einum ótum umsetningi.

Tú skrivar sum sagt í hesari grein, at »eitt glas av øli um dagin minskar um vandan fyrri krími«. Hvit hava tit so eina mynd av tveimum gullum? Er tað ein gullur, sum minskar um vandan? ella er tað ein veðra- ella silvurur? Hesi spurningar er ikki óneyðugur, tí ein gullur gevur nóg hægri promillum í blóðinum enn ein veðra- ella silvurur.

Eisini skrivar tú at enda at ein saktans kann verða smittaður uttan at merkja smittuna. Hvi sigur tú so í yvirskriftini »at eitt glas av øli um dagin minskar um vandan fyrri at fáa krími«, tá ið krími smittan kortini er í kropp-inum og tú kanst smitta onnur?

Sagt verður at alkohol tarnar bruna. Men hvi eru tað so tey sum drekka ofta, ið oftast fáa bruna í eitt nú livrina ella bris-ið?

Annars kann verða lagt afturat, at kanningar í Svøríki vísa, at 2 til 3 vanligar øl um dagin kunnu fáa blóðtrystið upp um tað, sum verður mettt at vera ráðiligt fyrri heilsuna. Er tað gott fyrri hjartað?

Spurningurin er um ikki upp-setingin av hesum greinum, beinleiðis kann fastast sum rekla, ið eggar fólk til at drekka meiri rúsdrekka. Er tað loyvt?

Vinarligast

Felagsskrivstovan hjá Fráhaldsrørsluni

Elin Dahl Johannesen

Oyggjatiðindi

Einki er sum at fara heim mikudag og friggjadag við Oyggjatiðindum undir arminum. Hvi? Tí Oyggjatiðindi er tað einasta blaði í Føroyum, sum ruddar upp í rotinskapinum. Sum sigur sannleikan um alt, sum fer fram í hesum landi. Tað er ótrúligt, hvat blaðstjórin kann finna útav. Eg havi mangan hugsað um, hvar hann fær allar hasar góðu søgur frá, tí tað er altíð trupult at treingja igjøgnum allar samansveirjarnar.

Eg havi ongantið lagt blaðið frá mær, uttan at ásanna, at blaðið er Føroya trygd fyrri, at alt kemur fram í ljósið. At einki verður goymt, og at vanligi føroyingurin – Palle-ba og Marsanna – fáa upp-lysingar um, hvussu ríkidømi landsins verður umsitit. Eg havi mangan hugsað um tað Hvussu hevði verið vordit, um vit ikki høvdu Oyggjatiðindi? Ja, hava vit brúk fyrri løgtingssins umboðsmanni? Nei, ongar nýggjar almennar stovnar. Vit hava eftirlit!

Tibetur havi eg enn ar-beiði, men eg vænti, at eg verðið tann fyrsti, sum verður uppsagdur, tí eg eri tann einasti, sum verji Oyggjatiðindi, tá ið okkurt hevur verið at lisið, sum hólar onkran av hesum korrutu toppmonn-unum av. Stjórin hjá mær kallar blaðstjóran fyrri »kraft-idiot«. Men tá ið eg spyrji hann hvi, svarar hann bara, at tað má eg sjálvir duga at sigga. Eg haldi, at hann er ólukkssálga einoygdur, tí, hvussu f... kann samfelagið haldast á rættari kós, um ikki Oyggjatiðindi standa á brúnni og halda hundavakt. Eg spyrji bara! Sum hin visi segði: Meirlutin ræður, men hevur so sannliga ikki altíð rætt!

Soleiðis havi eg altíð vart Oyggjatiðindi, tá ið hesi há-reyvaða hava hildið hánt um blaðið.

Men so gjørdist eg um-vendur!

Í eini grein varð borit upp undir, at eg hevði fingið ar-beiðið, tí eg var í sama flokki sum stjórin. Hetta er lygn, tí

eg havi ongantið verið limur í nekrum flokki, og sjálvt um mitt eftirnavn er nær knytt at einum ávisum flokki, kann eg ikki torga flokkum og hags-ara oddafiskar. Tá ið eg las hesa greinina, ringdi eg til blaðstjóran og spurdi, hvuð hann kundi vita, hvønn flokk eg valdi, tí val eru loynlig. Hann svaraði, at eg kundi vera sama beikbeistið sum restin av familjuni. Tá fekk hann út í meg, tí eg eri kvæf-fiseraður til starv, sum eg røki. Adrenn eg visti av, fyri eg krútið av, sum miðar kollegar hava sagt um blað-stjóran.

»Tú, hin gamli«, segði eg, »tú hevur ongantið skrivað alt um Sjóvinnubankan, og tað er tí, at tú hevur kassakredit har, og hann er altíð yvir-trekkur«.

»Hvat fandin veist tú um tað«, segði hann.

»Tað veit eg bara«, segði eg.

»Na, tá ið tú veist so væl, hvi arbeiðir tú ikki á Oyggjatiðindum«, segði hann.

»Tí«, svaraði eg, »eg hevði ikki sloppið at skrivað um alt, tað eg veit«.

»Góðasti min, tað er okk-ara livibreyð, so tú skal ikki vera bangin fyrri sensuris«, segði hann.

»So«, segði eg, »heldur ikki, um eg skrivi um, hvi Oyggjatiðindi ongantið nema við rotinskapin hjá teimum, sum borga fyrri kassakreditinum hjá blað-num í Sjóvinnubankanum?« spurdi eg.

»Hoyr, tú hin gamli«, segði hann, »leggur tú meg undir at fjala út yvir nakrar bandittar og aðrir ganga fri-ir?«

»Nettupp«, segði eg.

»Bup - bup - bup, segði telefonin.

Síðan hasa telefonsamrøð-una havi eg ongantið lisið og enn minni keypt Oyggjatiðindi. Nú dugi eg væl at sigga, at fólk siga, at helvin av Oyggjatiðindum er illgiting, og hin er skrøgg.

Revsí Oyggjason

Nøkur orð um:

– Vit eru syft minst 50-60 ár aftur í tíðina

Elin Dahl Johannesen skrivar um Sjóvinnubankan og nýhugsan

Í øðrum parti av Dimma-lætting, leygdagin 27. februar, síðu 3, standa tvær áhugaverdar greinir, onnur skrivað av Hera Mohr og hin av Ingeborg Vinther – og sjálvt um tey víðgæra hvør sítt evni, so týkjast bæði at gera eitt róp (skriggi) eftir rættvís.

Ja! vit (vanlig fólk) í okk-ara aldursbólki standa púra hjálparleys og hyggja at tí, sum fyrigongur í okkara litla samfelag, hetta er sum ein óndur dreymur. Í løtum kann man gloyma hetta, fyrri so bara aftur at vakna til henda kalda dreymin, sum er veruleiki, og tú sært bara grátt fyrri framman, ein ov-urórstan gráan ullarlagd, sum tú ongan veg kemur burturúr.

Hetta var títt føðiland, sum tínir forfedrar kempaðu fyrri, og hetta skal eistast at vera títt heimland nú.

Men – av tí at vit eru syft minst 50-60 ár aftur í tíðina, so mugu vit fara at liva, sum tey livdu tá, annar er eingin vegur fram, nú nyttar ikki meira at liva og út-byggja, sum um vit øll vóru hvør sín A. P. Møller.

Í 1952 fór Sjóvinnubank-in eisini á húsagang – men hvør reisti bankan aftur tá? Minnst meg rætt vóru tað nevndarlimir og kanska onkur ríkmaður afturat, og teir mistu peningin, og máttu sviða fyrri tað í langa tíð, summir so leingi teir livdu, men hetta vóru føroy-

ingar – vit sjálvi.

Í 1992 fer Sjóvinnubank-in aftur á húsagang, tá verður farið til Danmarkar eftir 500 milliónum, sum er eitt lán, ið skal gjaldast aftur, (hugi aftur um føroyingar-nar í 1952, tá hugsaðu teir meira um landið gera, enn sjálvan seg, og elastikið í moralinum var ikki upp-fingit). Í 1993 er aftur galið við Sjóvinnubankanum, og aftur verður farið til Dan-markar, og fólk koma stolt og glað aftur við 350 milli-ónum, sum eisini skulu gjaldast aftur – hvar í himmalsins navni blivu sær 500 milliónir av??? Eg haldi í minsta lagi, at vit eiga at fáa eitt innlit í Sjóvinnubankaverðina, tí tað eru vit, ið hava fingið rok-n-ingina, og hon rakar hart.

Eitt úrlit av hesum sæst við at vit hava fingið dansk-an stjórn í Sjóvinnubankan, 2 dansk stjórnar í Føroya Banka, og í sjónvarpinum siggja vit landsstýrismenn sita og flenna saman við einum amerikumanni, ein-um íslendingi og einum koreanara, sum nú skulu eistast at fáa skil á okkara bú-skap, er tað ikki skomm?

Hvat er tað, sum bagir – duga føroyingar ikki at nýta ta nýggju teknologiina? Líka væl gekk, ja, um ikki betri, tá alt varð gjørt við hond – ella er hetta bert sama nýhugsan, sum hevur skapt kaos runt alla verðina, eitt nú massaproduktiónin

av kunstigt framkallaðum høsnaarungum, sum í hesum døgum oyðileggur mark-naðarprisin av fiski. – Nógvar høsnaarungar – skjótt, skjótt, um teir smakka av papp er líka mikið, um teir oyði-leggja fiskinátiónirnar er eisini líka mikið – tunnlar og brýr, so vit kunnu koma skjótt fram, físa fram við hvørjum øðrum, hava ikki tíð at tosa saman – nýhugsan – nýtt livsmynstur, har allir dagar og øll vikan gongur út í eitt – sum ein gráur stúr-andi »massi«, hópur, har vit arbeiða, eta og sova – uttan at leggja til merkis, at vit liva lívið.

Orki ikki meira í kvøld, men eftir er at rópa um hjál-p til allar tær familjurnar, sum hava verið til ráðgeving hjá bankum og skattavaldi fyrri at seta seg í búgv, og sum nú verða rikin úr sínum egna heimi og kanska samstundis siggja onnur flyta inn í tað, sum var teirra – ómenniskj-ansligt. Ja, her er nóg av tosa um, og latið okkum koma uppí – hetta eru eisini vit, okkara land og okkara børn, sum farið verður so-leiðis við, og sum hóast vit arbeiða frá morgni til myrk-urs hava minus á bankabók-ini tann fyrsta í mánaðinum, tí alt er farið í hatta botn-leysa holið... ØLL KENNA TAÐ. Nóg mikið er brigs-lað – tað rinur ikki við allíka-væl.